

ARCHITEKTURA: Podivín české architektury

7.11.2017

Architekt Ladislav Skřivánek (1877-1957) patří k zajímavým osobnostem české architektury první poloviny dvacátého století. Má za sebou desítky realizovaných staveb od západočeských Klatov až po slovenskou Banskou Bystrici. Přesto je jeho tvorba dnes již prakticky neznámá a není ani divu, jeho architektura nesleduje dobové trendy a je poněkud anachronická...

Skřivánek - Hoppeho dům, Vysoké Mýto

Ladislav Skřivánek se narodil před 140 lety v Čáslavi. Studoval na vídeňské technice a pak na tamní akademii, kde byl žákem profesora Friedricha Ohmanna – někdejšího pedagoga pražské Uměleckoprůmyslové školy a známého obdivovatele pražské barokní architektury. Svá studia uzavřel na polytechnice v Berlíně-Charlottenburgu, tehdy jediném učilišti, kde se přednášela stavba měst – tedy urbanismus. Skřivánek po návratu do Čech nejdříve tvořil ve stylu secesním, k nejzajímavějším stavbám patří dům generála Viktora Hoppeho ve Vysokém Mýtě, ukončený segmentovým štítem a zdobený řadou bizarních štukových dekorací. Architekt ovládal taky neobarok nebo vídeňský styl, kombinující secesi s biedermeierem, ale hlavní doménou mladého projektanta se stala tvorba ve stylu české renesance. Sem patří jeho plzeňské domy ve Velešlavínově ulici, zdobené freskami Mikoláše Alše z roku 1904. O pět let mladší je činžovní dům v Eliášově ulici v Praze-Dejvicích, jehož fasádu pokrývá podivuhodný a velmi složitý ornament, provedený v technice sgrafita, kterou si autor zvláště oblíbil. Sgrafitová průčelí byla u nás populární v době renesanční – tzv. „psaníčka“ na fasádě imitovala kamennou bosáž, jak to známe třeba z budovy Schwarzenberského paláce na Hradčanech nebo litomyšlského zámku. Na průčelí renesančních domů se však objevovaly složitější výjevy, jak zase dokládá dekorace Míčovny v Královské zahradě Pražského hradu, průčelí domu U Minuty, jenž je součástí Staroměstské radnice, nebo fasáda Martinického paláce na Hradčanech.

Ladislav Skřivánek

V té době již Skřivánek učil na pražské Umprum jako profesor ornamentálního kreslení a tam se sblížil se slovinským architektem Jožem Plečnikem, jenž tu působil od roku 1911. Plečnik dokonce napsal úvodní text do Skřivánkovy dnes už zcela nedostupné monografie z té doby. Oba přátelé pak spolupracovali na projektu činžovního domu na nároží Žatecké a Platnéřské ulice ve staroměstské části pražské asanace z let 1913-1914. Skřivánek navrhl půdorysy stavby a rozvrh průčelí, Plečnik projektoval jeho dekoraci a další jejich kolega z Umprum prof. Josef Drahoňovský vytvořil štukový dekor. Mimochodem, o Plečnikově spoluautorství bychom neměli ani tušení, kdyby se v pozůstalosti Ladislava Skřivánka nezachovala složka s jeho kresbami a další údaje o jejich spolupráci.

Z této doby pocházejí i některé Skřivánkovy stavby ve stylu moderního klasicismu, jako je třeba záložna v Hlinsku, opět s excentrickou výtvarnou výzdobou a četnými nápisy na průčelí, které se stávají pro jeho tvorbu typickými. Jde o různá moudra, průpovídky, úryvky z básní apod. V roce 1913 si postavil dle vlastního návrhu vilu v ulici U Písecké brány na hradčanských baštách.

škola Krušovice

Ve dvacátých letech a na prahu třicátých let architekt Skřivánek navrhl desítky veřejných staveb, zejména škol, ale také úřadů nebo bankovních domů. Ty jsou většinou pojednány v jeho oblíbeném stylu české renesance, včetně sgrafitové výzdoby. V té době to byl ovšem naprostý anachronismus. Nicméně nelze těm budovám upřít jisté kouzlo. Většinou jde o masívní stavby, připomínající spíše zámky, než veřejné budovy. To platí o dostavbě Kotěrova a Zascheho paláce Všeobecného penzijního ústavu v pražské Podskalské ulici, domažlických úředních budovách, klatovské, krušovické nebo duchcovské škole. Opět tu najdeme všudypřítomné sgrafito a četné nápisy provedené ozdobným písmem. Některé jsou dosti bizarní, jako třeba známé úsloví *Ježek sám sobě kadeřav*, aby se děti poučily. Posledním architektonickým dílem byla obdobně malebně navržená budova Národní banky československé v Banské Bystrici na Slovensku, postavená na prahu třicátých let, tedy v době, kdy naší architektuře dominoval avantgardní funkcionalismus. Skřivánek byl rovněž autorem několika rodinných domů pojednaných v obdobném stylu. Na olomouckém domě dr. Šrota pak na průčelí vytvořil i svůj autoportrét.

Skřivánek - Šrotova vila

Skřivánek - autoportrét na Šrotově vile

Kdysi jsem mluvil s několika architekty, kteří si Skřivánka pamatovali z pražské Umprum. Mluvili o něm jako o přísném kantorovi vysoké štíhlé postavy se zlatým skřipcem na nose. Jim už tehdy připadal jako postava z devatenáctého století, zjevem se trochu podobal herci Jindřichu Plachtovi, ale legrace s ním moc nebyla, navíc učil studenty neoblíbenou deskriptivní geometrii. To daleko zábavnější byl další excentrik v pedagogickém sboru prof. Richard Klenka rytíř z Vlastimilu. Ale o jeho tvorbě zase někdy příště.

Skřivánek - VPÚ Praha

LN, 4. 11. 2017

Foto autor a archiv autora

ZdenekLukes.eu

zl@zdenekluk.es

Archiv rubriky Architektura až do r. 1998

Zdeněk Lukeš